

مستمری دوم از طریق بازنشستگی مرحله‌ای

صمدالله فیروزی

نماینده وزیران امور و رفاه اجتماعی

اما نکته حائز اهمیت در برنامه‌ریزی کشور قبل از مسأله بازنشستگان، خود موضوع بازنشستگی است. در کشور ما با توجه به مقررات مورد عمل در صندوق‌های ۱۸گانه بیمه بازنشستگی قریب به ۱۲ مدل بازنشستگی تحت عناوین مختلف از جمله سخت و زیان‌آور، پیش‌ازموعد، زنان، مردان، بیمه‌شدگان مشمول قانون کار، کارکنان دولت، نیروهای مسلح، جانبازان و ایثارگران، نوسازی صنایع، و... وجود دارد که نتیجه این قوانین موجب شده تا افراد عموماً در سن ۵۰ سالگی و کمتر بازنشسته شوند. در حالی که در قانون تأمین اجتماعی مصوب تیرماه سال ۱۳۵۴ برای بازنشستگی برای مردان ۶۰ سال و برای زنان ۵۵ سال مقرر کرده است. نکته مهم آنکه در آن سال سن امید به زندگی در کشور ۵۵ سال بود و امروز که سن بازنشستگی در کشور به ۵۰ سال و کمتر تقلیل یافته‌سن امیدبه زندگی برای مردان بالغ ۷۴ سال و برای زنان نزدیک به ۷۶ سال است.

نکته قابل توجه اینکه در حال حاضر سن شروع به بیمه‌پردازی آن هم به صورت اختیاری در سازمان تأمین اجتماعی ۵۰ سال است و برای بیمه‌شدگان اجباری اصلاً سن ورود به بیمه‌پردازی مقرر نشده است. حال سؤال اصلی این است وقتی افراد با سن ۵۰ سال و کمتر بازنشسته می‌شوند و سن امید به زندگی ۷۶ سال است و سن ورود به بیمه‌پردازی ۵۰ سال، چنین فردی باید در جایی مشغول به کار شود و یا اینکه در منزل بماند و در انتظار تا اینکه چه پیش آید!...

از سوی دیگر، اگر نیروی بازنشسته در جایی مشغول به کار شود با منع قانونی و قطع مستمری مواجهه می‌شود؛ بنابراین شایسته است با یک برنامه‌ریزی اصولی و عاقلانه به جامعه این امکان را داد تا از این ظرفیت اجتماعی به نحوی مطلوب استفاده کند؛ چراکه:

- ۱- این نیروی ماهر دارای تجربه می‌تواند در جا و شرایط مناسب مورد استفاده قرار گیرد تا به عنوان استادکار، مشاور آموزشی، نیروی ماهر دارای تخصص و تجربه و... آموخته‌های خود را به نسل بعد منتقل کند.
- ۲- اشتغال به کار این افراد موجب سرگرم شدن آنان و در نتیجه دوری از بیماری، افسردگی و اختلال در زندگی است و به جای تبدیل فرد بازنشسته به نیروی خنثی او را به عامل مؤثر تبدیل کنیم؛ لذا چنانچه:
- الف) اشتغال این افراد به عنوان دوره دوم بیمه‌پردازی منظور و حقوق و مزایای آنان مشمول کسر حق بیمه و در نهایت بعد از مدتی مثلاً تا ۱۵ سال به صورت پاره‌وقت به عنوان مستمری دوم به میزان مستمری اول اضافه و پرداخت شود، می‌تواند به عنوان یک گزینه مورد توجه قرار گیرد.
- ب) با تحقق این مسأله اولاً افراد بازنشسته به عنوان نیروی غیرفعال تلقی نخواهند شد؛ ثانیاً کمبود نیروی کار جبران و در حقیقت سن بازنشستگی و عضویت در بیمه‌پردازی صندوق‌ها استمرار داشته و در نتیجه منابع پرداخت حق بیمه و نسبت پشتیبان صندوق‌ها نیز ترمیم خواهد شد.
- ج) با اشتغال دوره دوم بعد از بازنشستگی افراد بازنشسته و برقراری مستمری دوم از فشار مطالبه‌گری از صندوق‌ها تحت عنوان فعالیت مستمری برای امرار معاش بازنشستگان نیز کاسته خواهد شد.

با توجه به میانگین سن بازنشستگی در کشور، همواره این موضوع مطرح بود که چگونه می‌توان از ظرفیت‌های ارزشمند علمی و تجربی جامعه بازنشستگان در جهت ارتقاء سطح کارآمدی و بهره‌وری جامعه و همچنین انتقال تجربیات و دانش به نسل جوان بهره برد. بر همین اساس، این مبحث که افراد بازنشسته بتوانند با پرداخت حق بیمه به صورت اشتغال پاره‌وقت در جامعه حضور فعال داشته و از نقش برجسته برخوردار باشند به عنوان یک پیشنهاد اثربخش در راهبرد و برنامه‌ریزی‌های کلان جامعه مطرح می‌شود، به این دلیل که در مسیر شغلی شایگان رسیدن به سن بازنشستگی تقریباً هدف غایی برای دوره بعد از یک عمر فعالیت و کار کردن است، اما اینکه با این موضوع چگونه برخورد می‌شود، مسأله‌ای است که به دلایل مختلف هم از سوی مسئولان و هم از سوی برنامه‌ریزان اجتماعی کمتر به آن پرداخته شده است.

نخست آنکه ذی‌نفعان پیش از آنکه به فکر مسائل و یا اتفاقات بعد از بازنشستگی باشند بیشتر به فکر رسیدن به آن هستند و با خود می‌اندیشند بازنشستگی بعد از ۳۰ سال کار کردن مترادف است با استراحت و آرامش؛ بدان معنا که هر وقت دل‌شان بخواهد از خواب بیدار شوند، به هر کجا که خواستند مسافرت کنند، به کسی از جمله رییس و ارباب‌رجوع پاسخگو نباشند و در این میان، هستند افراد بازنشسته‌ای که خاطرات خود را به رشته تحریر درمی‌آورند. دوم آنکه برنامه‌ریزان اجتماعی چندان دغدغه‌ای برای سالمند شدن جامعه که به سرعت به طرف آن پیش می‌رود، ندارند و گویی متوجه نیستند در پی این موضوع این مشکلات دامنگیر آینده کشور می‌شود:

- نخست آنکه تأمین نیروی جوان برای اشتغال با کاستی‌های شدیدی مواجه خواهد شد، چراکه از یک طرف میزان زادوولد در جامعه با مسأله تک‌فرزندگی آسیب‌پذیر شده است. دوم آنکه نیروی تحصیلکرده به دلایل مختلف مترصد خروج از کشور است، سوم اینکه نیروی شاغل موجود به سرعت به سمت بازنشسته و پیر شدن و غیرفعال شدن در حال حرکت است. مسأله مهم دیگر آن است جامعه‌ای که تعداد سالمندان آن رو به افزایش باشد نیازمند زیرساخت و فراهم کردن تمهیدات برای زندگی اجتماعی شهروندان سالمند خود است. به معنای دیگر این اتفاق موجب تحمیل هزینه‌های مضاعف از نظر فراهم کردن امکانات اوقات فراغت، هزینه درمان و سلامت... خواهد بود، در حالی که این امر چندان در برنامه‌های اجرایی ظهور و ثبوتی ندارد. در هر حال به نظر می‌رسد در آینده نه‌چندان دور دو مسأله اساسی پیرامون نیروی انسانی در کشور حادث خواهد شد که ایجاب می‌کند از هم‌اکنون (اگر تاکنون هم دیر نشده باشد) برای آن چاره‌ای اندیشید:
- ۱- کمبود شدید نیروی کار به دلیل عدم وجود نیروی پشتیبان و جوان یا در نظر داشتن پیری تدریجی جمعیت
- ۲- افزایش تعداد سالمندان و مسائل پیرامونی آن

هزار نفر در سال جاری کاهش یافته که نشان می‌دهد روند اقتصاد و اشتغال، روند مثبت و افزایشی است.» وی در مورد عملکرد بخش سرمایه‌گذاری تأمین اجتماعی نیز گفت: «سود تجمعی شست‌در آخرین مجمع، حدود ۲۲ درصد افزایش نشان می‌دهد که البته به این اندازه اکتفا نمی‌کنیم. ۹۰ پروژه در شست طراحی شده که آثار آن در سنوات آتی، ظاهر خواهد شد. از این ۹۰ پروژه، بخشی توسعه‌ای و ترمیمی و ۳۶ پروژه هم ایجادیی است که با حدود ۳۵ هزار میلیارد تومان سرمایه‌گذاری اجرا خواهد شد. همچنین برای اولین بار در سال‌های اخیر به جای آنکه مثل سنوات قبل همه سود شست، تقسیم شده و هزینه شود، تأکید کردیم که ۳ هزار میلیارد تومان از سود شست در مجموعه باقی بماند تا پروژه‌های جدید سرمایه‌گذاری تسریع شود.»

مطالبات داروخانه‌ها

موسوی در مورد طرح دارو یار و نحوه بازپرداخت مطالبات مراکز طرف قرارداد؛ به ویژه داروخانه‌ها نیز با قدردانی از همراهی و همکاری مراکز طرف قرارداد تأمین اجتماعی، گفت: «صیانت مالی از بیمه‌شدگان در بخش درمان و کاهش پرداخت از جیب مردم، از اولویت‌های ما بوده و هست. وزارت بهداشت و درمان نیز طرح دارو یار را با هدف کاهش پرداخت از جیب مردم در بخش دارو آغاز کرد. سازمان تأمین اجتماعی از همان ابتدا با این طرح همراه شد و همکاری خوبی داشت اما منابعی قرار بود از سوی سازمان برنامه و بودجه تأمین شود که تنها بخشی از این منابع تأمین شد. در آغاز اجرای این طرح، ۲ هزار و ۴۰۰ میلیارد تومان در اختیار تأمین اجتماعی قرار گرفت که ما از محل منابع داخلی خود هزار میلیارد تومان به آن اضافه و به داروخانه‌ها تزیق کردیم، اما منابعی که قرار بود در اختیار ما قرار گیرد تا بدهی معوقه تا آن مقطع به داروخانه‌ها را تسویه کنیم، تأمین و پرداخت نشد؛ در حالی که بیمه‌های دیگر مثل بیمه سلامت منابع خوبی دریافت کردند و کل بدهی معوقه خود را تسویه کردند. در آغاز این طرح ما توانستیم بدهی معوقه تا خرده‌ام‌ها را تسویه کنیم و حدود هزار و ۸۰۰ میلیارد تومان از بدهی ما باقی ماند. در ابتدای آبان، جمع بدهی ما به داروخانه‌ها به رقم ۳ هزار میلیارد تومان رسیده بود که هفته گذشته هزار میلیارد تومان آن را پرداخت کردیم و امروز نیز بیش از هزار میلیارد تومان دیگر پرداختی داشتیم و کل بدهی معوقه تا پایان شهریورماه را تسویه کرده‌ایم و تنها مبالغ مربوط به مهرماه باقی مانده است.»

وی افزود: «طرح دارو یار طرحی ارزشمند و مفید برای مردم است و با اجرای آن ۴۴ داروی جدید تحت پوشش بیمه قرار گرفته‌اند؛ هر چند ممکن است در آغاز اجرای طرح مشکلاتی وجود داشته باشد، اما در نهایت به صیانت مالی از مردم و کاهش پرداخت از جیب مردم در حوزه دارو منجر خواهد شد. ما با انجمن داروسازان در مورد اجرای این طرح در حال همکاری هستیم و تلاش می‌کنیم که پرداخت‌ها را به‌روز کنیم.» موسوی همچنین گفت: «بدهی ما به دانشگاه‌های علوم پزشکی نیز حدود ۸ هزار میلیارد تومان بود که هفته گذشته هزار میلیارد تومان آن را پرداختیم و ۵ هزار و ۲۰۰ میلیارد تومان هم به زودی با تأمین منابع مالی پرداخت خواهیم کرد که ان‌شاءالله این مراکز نیز در پرداخت‌های خود از جمله در پرداخت به کارکنان بخش سلامت مشکلی نداشته باشند.»

بر خروج پیش‌ازموعد عوامل اشتغال از محیط کار تمرکز شده که سن بازنشستگی را به شکلی غیرمنطقی و غیرعلمی کاهش داده است. این دولت و این مجلس، کارهای تحولی بزرگی انجام داده‌اند و امیدواریم در برنامه هفتم توسعه، اصلاح قوانین و مقررات و توجه به محاسبات بیمه‌ای هم که در سیاست‌های ابلاغی و اصلاحات پارامتریک مورد تأکید قرار گرفته، انجام شود.»

تأمین اجتماعی الکترونیک

میر هاشم موسوی در تشریح دستاوردهای سازمان تأمین اجتماعی در حوزه هوشمندسازی و تأمین اجتماعی الکترونیک گفت: «من بر این باورم پیش‌ران تحول در سازمان تأمین اجتماعی، هوشمندسازی تأمین اجتماعی است. زمانی که ما سازمان تأمین اجتماعی را تحویل گرفتیم، ۳۰ خدمت در بستر الکترونیک ارائه می‌شد و در نسخه الکترونیک هم حدود ۶۰ تا ۶۵ درصد نسخ به شکل الکترونیک دریافت می‌شد، امروز ۴۲ خدمت را در بستر الکترونیک و در درگاه ملی خدمات الکترونیک دولت ارائه می‌دهیم که از پر درخواست‌ترین خدمات مورد نیاز کارفرمایان، بازنشستگان و بیمه‌شدگان است. در حوزه نسخه الکترونیک نیز بالغ بر ۹۰ درصد اسناد نسخه‌نویسی و بیش از ۹۸ درصد موارد نسخه‌پیچی را به صورت الکترونیک دریافت می‌کنیم. همراهی و همکاری خوبی در زمینه نسخه الکترونیک بین سازمان تأمین اجتماعی و وزارت بهداشت و درمان وجود دارد و گام بعدی ما پرونده الکترونیک سلامت است که از مؤلفه‌های مهم و اثرگذار در مدیریت منابع و بسترسازی برای اجرای پزشک خانواده و نظام ارجاع است.» وی افزود: «در حوزه هوشمندسازی نیز در حال حرکت به سمت یکپارچگی بخش بیمه‌ای با بخش‌های مالیات و نظام بانکی هستیم که بسیاری از مشکلات فعلی و اختلافات بین کارگران با کارفرمایان و کارفرمایان با سازمان را حل خواهد کرد. همچنین برای اولین بار در هفته گذشته به صورت آزمایشی، محاسبات فنی و بیمه‌ای را در یکی از شعب به شکل کامل الکترونیک و بدون مداخله انسانی آغاز کرده‌ایم. در حال حاضر در حوزه محاسبه بدهی بیمه‌ای کارفرمایان، بعد از ابلاغ بدهی بیمه‌ای و اعتراض احتمالی، شاهد تغییر ارقام و محاسبات با دخالت انسانی هستیم که با این سیستم؛ مداخله انسانی و اشتباهات احتمالی کاملاً برطرف خواهد شد و شفافیت محاسبات را افزایش خواهد داد.»

موسوی در مورد بیمه‌های حمایتی گفت: «بیمه‌رانندگان و بیمه کارگران ساختمانی، از بیمه‌های حمایتی است که بیمه‌شده، سهم حداقلی در پرداخت حق بیمه دارد. حدود ۱۵ میلیون بیمه‌شده اصلی داریم که ۱۰۵ میلیون نفر بیمه‌شده اجباری هستند که حق بیمه کامل را به ما پرداخت می‌کنند و مابقی بیمه‌های خاص و بیمه‌های حمایتی هستند.» وی افزود: «در بیمه رانندگان، پرداخت بخشی از حق بیمه را دولت تقبل کرده و به هر میزان که دولت منابع را تأمین کرده است، رانندگان تحت پوشش قرار گرفته‌اند. تعدادی هم پشت نوبتی داریم که با سازمان برنامه و بودجه مکاتباتی انجام داده‌ایم که آمادگی داریم در صورت تأمین منابع حق بیمه سهم دولت، رانندگان جدید را تحت پوشش قرار دهیم. همچنین با اجرای طرح پالایش بیمه‌ای و شناسایی افراد من غیر حق، رانندگان جدید جایگزین آنان می‌شوند.»

بیمه کارگران ساختمانی

میر هاشم موسوی همچنین در مورد بیمه کارگران ساختمانی گفت: «بیمه کارگران ساختمانی، قانون خاص دارد و بخشی از حق بیمه از محل عوارض پروانه‌های ساختمانی تأمین می‌شود. در حال حاضر ۸۰۰ هزار کارگر ساختمانی تحت پوشش این بیمه هستند و حدود ۶۰۰ تا ۷۰۰ هزار پشت نوبتی هم داریم. این صندوق خاص در حال حاضر حدود ۱۸ هزار میلیارد تومان کسری دارد و منابع حاصل از عوارض پروانه‌های ساختمانی، کفایت لازم را ندارد. طرحی برای اصلاح ماده (۵) این قانون در مجلس در حال بررسی است که با تصویب آن، آمادگی خواهیم داشت همه افراد پشت نوبتی را تحت پوشش قرار دهیم و امیدواریم با حمایت ریاست محترم مجلس و نمایندگان محترم، این اصلاحیه هر چه زودتر در صحن علنی مجلس، طرح و تصویب شود.» مدیرعامل سازمان تأمین اجتماعی از روند افزایشی تعداد بیمه‌شدگان خبر داد و گفت: «بعد از افزایش قابل توجه و بی‌نظیر دستمزد کارگران در سال جاری که با حمایت و دستور رییس جمهور محترم اتفاق افتاد، برخی پیش‌بینی کرده بودند که شاهد ریزش نیروی انسانی باشیم؛ اما آمارهای ما از تعداد بیمه‌شدگان، روند افزایشی را نشان می‌دهد و تعداد مقرر ی‌گیران بیمه بیکاری نیز از ۲۲۰ هزار نفر در سال ۱۴۰۰ به حدود ۱۷۰

مدیر کل دفتر بازرسی، ارزیابی عملکرد و پاسخگویی به شکایات وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی خبر داد

اجرای طرح «زیست‌بوم فسادستیزی» در وزارت کار

گرفته در شرکت‌ها از اجرای «طرح بازرسی اداری» ذیل کمیته هیأت امنای تأمین اجتماعی جهت ورود به شرکت‌های زیرمجموعه از منظر بازرسی خبر داد. در این همایش، دفتر بازرسی، ارزیابی عملکرد و پاسخگویی به شکایات وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی با کسب رتبه برتر در شاخص ارتقاء سلامت اداری در محور شفافیت و سلامت اداری با تحقق صد درصد عملکرد در سال ۱۴۰۰ و همچنین کسب رتبه برتر در نماگر اثربخشی فرایندهای بازرسی و شفافیت عملکردی در شاخص صیانت از حقوق مردم در نظام اداری در محور دولت مردمی و نظارت عمومی در بین سایر دستگاه‌های اجرایی از سوی سازمان اداری و استخدامی کشور به عنوان دستگاه برتر معرفی شد.

مدیر کل دفتر بازرسی، ارزیابی عملکرد و پاسخگویی به شکایات وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی از کسب دورتبه برتر در بخش‌های «سلامت اداری» و «اثربخشی فرایندهای بازرسی» در بین دستگاه‌های اجرایی کشور در این دفتر خبر داد. مهری طالبی دارستانی در همایش مدیران بازرسی دستگاه‌های اجرایی که در سازمان امور اداری و استخدامی کشور برگزار شد به گسترده‌ی و ارتباط شرح وظایف وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی با وضعیت اجتماعی و معیشتی مردم اشاره کرد و گفت: «به دلیل ارتباط و همپوشانی بسیار عمیق میان موضوع ارزیابی عملکرد، رسیدگی به شکایات و بازرسی، طرحی جامع با زنجیره کاملی از این سه موضوع در چرخه‌ای رو به پیشرفت تعریف و اجرای طرح «زیست‌بوم فسادستیزی» تدوین شد.» مدیر کل دفتر بازرسی، ارزیابی عملکرد و پاسخگویی به شکایات وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی، مبنای این طرح را فطرت پاک انسانی و با نگاهی به گفت‌مان بیانیه گام دوم انقلاب اسلامی توصیف کرد که جامعه را مانند یک انسان پیش رونده و دارای قدرت خودترمیمی می‌داند. وی افزود: «در تدوین طرح «زیست‌بوم فسادستیزی»، مؤلفه‌های مؤثر بر دوگانه فساد اداری و سلامت اداری مدنظر قرار گرفت.» طالبی دارستانی گفت: «با تعریف نظام بازرسی و ارزیابی عملکرد بر اساس کاهش و محدودسازی فساد اداری و ارتقاء و افزایش سلامت اداری از دو منظر پیشگیری و درمان، تلاش کردیم ریل‌گذاری صحیح در شرایط سالم انجام شود؛ با این هدف که به نقطه‌ای برسیم که نفع افراد ناسالم هم در عملکرد سالم، تعریف شود.» وی با تأکید بر بهره‌گیری از توان نظارت مردمی در کنار فعالیت کمیته نظارت مردمی و لحاظ کردن وظایف قانونی کمیته سلامت اداری و مدیریت عملکرد بر مبنای منویات مقام معظم رهبری گفت: «در حال حاضر با همکاری دانشجویان بسیجی در هر استان، این معین مردمی برای اتصال مدیران به مردم تعریف شده که از طریق آنها، صدای مردم به سریع‌ترین شکل ممکن به مدیران اعلام و موضوع پیگیری می‌شود.» طالبی دارستانی افزود: «همچنین با تعریف یک کانال مجازی و خط تلفنی مجزا برای ارتباطات مردمی سعی کردیم دسترسی مردم به دفتر را به سهل‌ترین شکل ایجاد کنیم.» وی همچنین با اشاره به فرایند جدید شکل